

Απαντήσεις Θεμάτων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α. Μικρή εισαγωγή : Το ύφος του Γιώργου Ιωάννου είναι λιτό, πεζολογικό και ανεπιτήδευτο. Βέβαια, είτε μιλάει απλά, φυσικά, με μια γλώσσα που θυμίζει προφορική, κουβεντιαστή ομιλία, είτε οδηγείται σε λυρικές, συναισθηματικά φορτισμένες παρεκβάσεις, η γλώσσα του είναι φροντισμένη, καλοδουλεμένη, πλούσια και, κυρίως, εκφραστική.

Παραδείγματα **λεπτής παρατήρησης** : τα χαρακτηριστικά των προσφύγων ανάλογα με την προέλευση, χαρακτηριστικά εμφάνισης, ομιλίας , συνολικής εικόνας , παράγραφος 2. Τον Πόντιο τον διακρίνει από μια γραμμή του κορμιού, οι Θρακιώτες καστανοί, ξανθοί, ... ιδιαίτερη προφορά....

Σχόλιο : 6^η παράγραφος, «Κι' όμως τα τελευταία χρόνια ... πολύ αργά νομίζω»

Ανεπιτήδευτη γραφή : 1^η παράγραφος , «στέκομαι .. μπάλα», χαρακτηριστική η προφορικότητα «παίζου**ν**ε»

B1. Ο Ιωάννου , κατά την Ελ. Χουζούρη, «περιπλανάται μέσω της μνήμης στο χώρο και στο χρόνο της Θεσσαλονίκης .

Η περιπλάνηση στο χώρο: Οι ιστορίες των διηγημάτων του Ιωάννου δε διαδραματίζονται απλώς με φόντο τη **Θεσσαλονίκη**, αλλά η πόλη της Θεσσαλονίκης φαίνεται να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στο έργο του. Είναι αυτή που με τους διαφορετικούς ανθρώπους της, με τους πρόσφυγες, με τα πολιτισμικά ρεύματα που συναντώνται γίνεται ο χώρος των σημαντικών βιωμάτων και των τραυματικών αλλαγών του τοπίου και της νοοτροπίας των ανθρώπων, όταν εκμοντερνίζεται.

Η περιπλάνηση στο χώρο μέσα στο συγκεκριμένο διήγημα διαφαίνεται στη διαφοροποίηση της περιγραφής των προσφυγικών συνοικισμών σε σχέση με τη μοντέρνα πόλη. **Η περιπλάνηση στους προσφυγικούς συνοικισμούς**, που τονίζεται και από τον τίτλο του διηγήματος περισσότερο σκιαγραφεί τη Θεσσαλονίκη, ως προσφυγούπολη», όπως την έχει χαρακτηρίσει ο ίδιος ο συγγραφέας, (βιβλίο : η πόλη των προσφύγων). Η ανάδυση των θαμώνων του καφενείου και των παιδιών της γειτονιάς προσδίδει θεσσαλονικιώτικες εικόνες. (§ 1) Η περιγραφή των γνωρισμάτων της μεγαλούπολης επίσης υπενθυμίζει την άλλη πλευρά τον άλλο κόσμο των κατοίκων της, όμως θα μπορούσε να συναντάται και σε άλλες πολλές πόλεις της Ελλάδας.

Η περιπλάνηση στο χρόνο: §4, §5 διαφαίνεται η παρουσίαση των ανθρώπων που κουβαλούν τα γνωρίσματα της ράτσας τους , τα χαρακτηριστικά και κάποτε βιώματα της καταγωγής και των προγόνων τους. Από τα πανάρχαια χρόνια ως τις ημέρες της συγγραφής του διηγήματος. Ειδικά στην 5 § γίνεται η αυθαίρετη αναγωγή στην αρχαιότητα, που αποτελεί και φενακισμό.

§8 Η αναφορά στις προσωπικές ρίζες , με το σχόλιο για τα έθιμα της Ανατολικής Θράκης τονίζει την υπέρβαση του χρόνου και το βαρύ φορτίο των προγόνων που κουβαλάει στην

ψυχή του ο συγγραφέας. Παραδόσεις, θρησκευτικές αξίες διατηρούνται αλώβητα στον ψυχισμό ενός ανθρώπου που τυχαία κινείται σε μια πολύβουη και άξενη μεγαλούπολη.

B2 α) 1 - , 2δ, 3 ε, 4 , 5 α, 6 γ , 7 β

B2 β) Ο αφηγητής είναι ομοδιηγητικός και δραματοποιημένος, καθώς συμμετέχει στα δρώμενα και αποτελεί τον κύριο πρωταγωνιστή. Επίσης ταυτίζονται αφηγητής και συγγραφέας, πράγμα που διαφαίνεται και από την πρωτοπρόσωπη αφήγηση και από τον αυτοβιογραφικό , βιωματικό χαρακτήρα των διηγημάτων.

Η εστίαση είναι εσωτερική και χαρακτηρίζεται μονοεστιακή, αφού παρά την ύπαρξη και άλλων προσώπων, ακόμη και αυτά παρουσιάζονται μέσα από τη ματιά του αφηγητή. Όλη η αφήγηση εξάλλου παρουσιάζεται από την οπτική γωνία του συγγραφέα – αφηγητή.

Γ1. Α) Η φράση που καταγράφεται ως εσωτερικός μονόλογος , αποτελεί αποκάλυψη του βαθύτερου ψυχισμού και της ανάγκης του συγγραφέα να δηλώσει την καταγωγή και την παράδοση ως κύρια γνωρίσματα της προσωπικότητας του ανθρώπου. Ο Ιωάννου-λάτρης της παράδοσης, της ελληνικότητας- αξιοποιεί λογοτεχνικά στοιχεία της θρησκευτικής παράδοσης, για να τονίσει την ψυχοσυναισθηματική διάσταση της καταγωγής αντιδιαστέλλοντας την προς τη βιολογική και την εκσυγχρονιστική αντίληψη των ανθρώπων. Νοερός διάλογος αποκαλύπτεται στο απόσπασμα με τους ανθρώπους του συρμού που έχουν αποκολλήσει τον άνθρωπο από τις παραδόσεις και την καταγωγή του.

(85 λέξεις)

Β) Στο απόσπασμα παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά της διαβίωσης στη σύγχρονη μεγαλούπολη από την οπτική γωνία του συγγραφέα που τα καταγγέλλει, χωρίς να κρύβει την απαξίωσή του. Η αποξένωση, η ανωνυμία, η αποπροσωποποίηση και η αλλοτρίωση των ανθρώπων κυριαρχούν. Η απουσία ακόμη και ανθρώπινων διαφωνιών αποκαλύπτει την απανθρωποποίηση και εγκυμονεί κινδύνους. Η ψυχρότητα, ο ατομισμός, η αποξένωση από κάθε τι συναισθηματικό και ευαίσθητο συνδέονται με τον απαράδεκτο για το συγγραφέα πολιτισμό του καιρού του.

Χαρακτηριστική η αναγκαστική αλλοτρίωση και ομοιομορφοποίηση των πάντων. Και αυτός, παρά τις ευαισθησίες που προηγουμένως επέδειξε για τους συμπατριώτες του – πρόσφυγες, στη σύγχρονη μεγαλούπολη αδιαφορεί για τους γύρω του , όπως και εκείνοι γι' αυτόν. Ο μοντέρνος πολιτισμός , ισοπεδωτικός και άτεγκτος διαβρώνει τα πάντα και επιβάλλει τα πρότυπα της ζωής και των ψευδοαξιών του. Γι' αυτό και τον εχθρεύεται τόσο ο Γιώργος Ιωάννου. (136)

Δ. Οι ομοιότητες και οι διαφορές, που θα επιλεγούν , πρέπει να σχολιαστούν και να αναλυθούν :

- Οι αφηγητές είναι και στις δύο περιπτώσεις πρόσφυγες
- Ο τόπος όπου βρίσκονται κατά την αφήγηση είναι η Θεσσαλονίκη
- Το αίσθημα του ξεριζωμού το κουβαλούν οι πρόσφυγες , (περιουσίες , νεκρούς, δουλειές). Μάλιστα μπορεί να γίνει ιδιαίτερη μνεία στους νεκρούς , στο «ποτάμι των προγόνων» και στις «ψυχές» του Γ. Ιωάννου. (§ 8)
- Η Θεσσαλονίκη παρουσιάζεται ως γνωστή πόλη προσφύγων και για τα δύο κείμενα.

Διαφορές :

- Ο αφηγητής Ιωάννου ανήκει στη δεύτερη γενιά προσφύγων, δεν έζησε ο ίδιος την καταστροφή και τη δίωξη. Ο αφηγητής του παραλλήλου αναφέρεται ως μόλις ερχόμενος στη Θεσσαλονίκη.
- Ο Ιωάννου είναι από χρόνια εγκατεστημένος και παρουσιάζει τη Θεσσαλονίκη μερικές δεκαετίες μετά την πρώτη εγκατάσταση των προσφύγων. Ο αφηγητής του άλλου κειμένου , μαζί με άλλους συντρόφους μόλις φθάνει στη Θεσσαλονίκη , δεν ξέρει τι θα συναντήσει και εκφράζει τις ανησυχίες και τις αγωνίες όλων.
- Η Θεσσαλονίκη παρουσιάζεται ως πόλη με πρόσφυγες , αλλά και με άλλους κατοίκους , που δεν χαρακτηρίζονται από σύνδεση με τις παραδόσεις και την ευαισθησία στο κείμενο του Γ. Ιωάννου. Στο παράλληλο οι άνθρωποι της Θεσσαλονίκης θεωρούνται «ζεστοί, φιλικόι , φιλότιμοι καταδεκτικοί».
- Το ιστορικό πλαίσιο είναι διαφορετικό στα δύο κείμενα και καταδεικνύεται στο υπόβαθρο της αφήγησης. Τα σχόλια του Ιωάννου γίνονται για το πώς χρησιμοποιήθηκαν οι πρόσφυγες και πώς έγιναν θύματα εκμετάλλευσης πριν αποσταλούν στην ξενιτιά... Στο παράλληλο οι ήρωες ζουν την αγωνία της εγκατάστασης σε ένα χρονικό πλαίσιο μεταπολεμικό, που τοποθετείται όμως στα χρόνια του μεσοπολέμου, οπότε και ανησυχούν για τη στάση του ελληνικού κράτους.

Επιμέλεια : Στέλλα Αλιγιάκη

